

Муниципальное бюджетное образовательное учреждение «Аллагинская средняя общеобразовательная школа»

РАСМОТРЕНО
на заседании МО
протокол № _____ от
« 10 » августа 2016 г.
_____ (Тимофеева М.Ф.)

СОГЛАСОВАНО
зам. директора по УВР
_____ (Тимофеева Г.Н.)
« 10 » августа 2016 г.

УТВЕРЖДЕНО
директор
_____ (Тимофеева Г.Н.)
« 10 » августа 2016 г.
протокол _____

РАБОЧАЯ ПРОГРАММА
на 2016-2017 учебный год

Предмет: «Культура народов Республики Саха (Якутия)»

Класс: 10

Учитель: Алексеева Людмила Михайловна

Количество часов в неделю: 1

Количество часов по программе: 34

	1 четверть	2 четверть	3 четверть	4 четверть
всего часов по программе	9	7	10	8
Дано уроков фактически	9			
Не выполнено (указать)	0			

Быһаарыы сурук.

«Саха Өрөспүүбүлүкэтин норуотун култуурата» биримиэт (куурус) үлэлиир бырагырааммата саха оскуолатын 10 кылааһыгар ананар. «Саха Өрөспүүбүлүкэтин норуотун култуурата» предмет нэдиэлэбэ 1 чаас үөрэтиллэр, сыллаабы халандаарнай былаанга сөп түбэхэринэн 34 чаас .

Үөрэх биридимизтин үөрэтии түмүктэрэ

Ытык өйдөбүллэри инэриин түмүгэ

Тус суолталаах дьайыы (личностные):

Ытык өйдөбүллэри билинии:

- Саха төрүт үгэстэрин, ытык өйдөбүллэрин ылыныы, олохсутуу;
- Үгэс буолбут төрүт култуураны норуот айымньытын түмүгүн уонна айылҕаны кытта бииргэ алтыһан олоруу курдук ылыныы;
- Өрөспүүбүлүкэ норуоттарын ураты култуураларыгар убаастабыллаах сыһыаны култууралар алтыһыларын сайдыытын сүрүн усуллубуйатын уонна утарсыылары быһаарар төрүтүн курдук ылыныы;
- ахсааньтан, олорор сириттэн тутулуга суохха хас биирдии норуот култууратын ылыныы;
- норуоттар култууралара эгэлгэ араастаабын уопастыба култууратын байытыы төрдүн курдук ылыныы;
- элбэх култууралар алтыһар эйгэлэрэ, бодоруһуулар, култууралар диалогтара – лиичинэс бэйэтэ уонна гражданскай уопастыба социальной сизэрэ-майгыта сайдар усуллубуйата буоларын ылыныы.

Сатабылы сайыннарыы(коммуникативные):

- Бэйэ норуотун үгэһин күннээҕи олоххо уонна анал этнокултурунай тэрээһиннэргэ (ыһыах, сиэр-туом у од.а.) тутуһуу;
- Бэйэни саха, Саха сириг уонна Россия гражданинын быһыытынан билинии;
- Бэйэни Хотугу дойду, Саха сирэ, Россия олохтообунабын диэн билиһиннэри;
- бэйэбэ, тулалыыр дьонно-сэргэбэ, айылҕа эйгэтигэр убаастабылы иити.

Билэр-көрөр үөрэх дьайыыта, сатабыла (познавательные УУД):

- чинчийэр бырайыак олобун олоххо баар үөрүйэххэ туһаайы;
- тулалыыр эйгэни кытта үлэни сайыннары;
- эбии матырыйаалы араас источниктартан көрдүүр, булар, сатаан туһанар;
- ылбыт билиитин сатаан түмэр, сааһылыыр;
- тулалыыр эйгэни кытта тэнниир үлэни сатыыр;

Бэрээдэктиир үөрэх дьайыыта, сатабыла (регулятивные УУД)

Ханнык баҕарар үлэ көрүнэр сыал туруорары сатыыр;

Сыалын ситиһэригэр былаанын торумнуур;

Тус бириэмэтин сатаан туһанар;

Кэпсэтии көмөтүнэн кыһалҕалаах боппуруостары быһаарсар.

Үөрэх сатабылларын сайыннары түмүгэ

Бэйэни салайынар-дьаһанар сатабыллар:

- культуrowедческой матырыйаалга олобуран сыалы-соругу таба туруорунар, бырайыактыыр дьарыгы сатаан былаанныыр;

- сиэри-туому, үгэни толорууга тахсар алҕаһы көннөрөр;
- культуроведческой билиини, сатабылы, үөрүйэҕи сөпкө сыаналыыр;
- кэлэктиибинэн этнокултуурунай үлэҕэ кыттыһар (норуот бырааһынньыктарыгар уо.д.а.);
- араас этнокултуура усулуобуйатыгар төрүт үгэни тутуһар уонна бэйэни сатаан салайынар;
- пааранан, бөлөбүнэн, хамаанданан уо.д.а. бииргэ алтыһан үлэлиир;
- Саха сириг уонна Россия норуоттарын бодоруһар майгыларын-сигилилэрин олохсуйбут бэрээдэгин (этноэтикеты) бииргэ алтыһыы усулуобуйатыгар учуоттуур;
- Тас көрүгнэринэн, тылларынан, үгэстэринэн, итэҕэллэринэн уратылаһар дьону кытта өйдөһөргө уонна алтыһарга бэлэмнээх буолар;
- Бэйэ норуотун култууратын атын омуктары кытта алтыһыыга Саха сириг, Россия таһымыгар сатаан көрдөрөр.

Тустаах үөрэх биридимииэтин үөрэтии түмүгэ

- Анал өйдөбүллэр нөгүө бэйэни саха быһыытынан билиһиннэрэр сатабылы олохсутуу;
- фольклор көрүгнэрин, норуот ырыатын, музыкатын, төрүт үгэһин, сиэрин-туомун күгнээҕи олоххо уонна күндьыл эргииринэн тутуһар сиэрин-туомун нөгүө өрөспүүбүлүкэ култуураҕа, тылга уратылаһар үгүс өрүттээх олоҕун туһунан бастакы билсигиитин олохсутуу;
- өрөспүүбүлүкэ уонна Россия норуоттарын култууратын туһунан билиини-көрүүгү кэгэтэр араас матырыйаалы туһана үөрэгии (үөрэх, уус-уран, наука, ыйынньык литературатыттан, тылдыттартан, аатыластартан, хаарталартан уо.д.а.);
- тобуллаҕас өйү сайыннарар үөрүйэхтэр:

- (дьиэ-уот: ураһа, балаһан, дэриэбинэ, бөһүөлэк, куорат, ас-үөл, танас-сап, туттар мал, киэргэл, симэх, о.д.а);
- *ырытыы, холбооһун чопчу тэннээһин (конкретное сравнение) (анализ, синтез)* (олох-дьаһах тэрээһинэ, сүөһү иитиитэ, булт, сир оноһуута, уһаныы, иис; омук оонньуута, оонньуура, о.д.а.);
- *түмүктээһин (обобщение)* (хотугу дойду айылҕатыгар сөп түбэхэн үөскээбит итэҕэл, бииһиги – Россия олохтоохторунабыт, бииһиги – сахаларбыт, о.д.а.);
- *ханыылатан, сыаналааһын (классификация)* (аан дойду, айылҕа, сир, киһи, дьиэ кэргэн, уран оноһук (ойуу-бичик, оноһук, симэх); норуот музыката (хомус, кырыымпа, хобо, о.д.а.);
- *дакаастааһын (доказательство)* (айылҕаны кытта алтыһан олоруу уратылары уо.д.а);

Предмет ис хоһооно:

Кириин тема: Бэйэ культуратыттан сабалаан атын омук культуратын билии.

Саха итэҕэлэ, сир-туом үгэстэрэ: Сахалыы дьиэ кэргэн, ыал буолуу дьиэ кэргэн ахсаана, дьахтар балаһыанньата, уруу аймах аата суола, тастыц аймах

Саха итэҕэлэ, сир туом, үгэмтэр: Кэргэн ылар саас, ыал буолуу, уруу, оҕо тбр6678н сирэ туома. Оҕону сахалыы иитии үгэстэрэ.

Саха сиригэр үөрэх-билии тарҕаныыта: саха интелегенцията, саха оскуолалара, сэрии кэнниттэн уопсай орто үөрэхтээһин, анал үөрэх тэрилтэлэрэ.

Хотугу омуктар революция кэннинээҕи олохторо: революция бастакы сылларыгар тахсыбыт культурнай уларыйыылар, бөһүөлэктээһин, бөдөнсүтүү, Н.С.Тарабукин – эбээн литературатын төрүттээчи, Тэки Одулук, хотугу омуктар революция кэнниттэн олохторо.

Түмүк ситиһии сүрүн ирдэбиллэрэ: хас биирдии үөрэнээчи :

ылыахтаах/ өйдүөхтээх – хайаан да ингэриниэхтээх билиитин-көрүүтүн;

баһылыахтаах – чопчу сатабыллары уонна дьоһурдары; **күннээҕи олоһор**

туһаныахтаах – ингэриммит билиитин-көрүүтүн уонна сатабылларын.

10 кылаас.

№	Күнэ-ддьыла	туолла	чаас	тиэмэтэ	Уруок үөрэтэр сыала	дь/ү	бэлиэтээбиннэр
1	3.09		1	Кирири уруок.	Бэйэ культураныттан сабалаан атын омул культураны билии.	Культура ойдобулэ.	
Саха итэбэлэ, сир-туом, угэстэр							
2-5	10.03 17.09 24.09 1.10		4	Сахалыы дьизэ кэргэн	Сахалыы дьизэ кэргэн. Саха ыала, дьизэ кэргэн ахсаана. Дьизэлээх тойон, аба тойон. Дьахтар балаһыанньата. Кийииттиир, Бас дьахтар. Уруу аймах аата-суола. Өһүк хаан уруу. Тастын аймах.	Попова М.А. Саха торут культураны III чааһа 3стр- 19 стр. п/у «Дьизэлээх тойон, аба тойон. Дьахтар балаһыанньата» АһаБас кэпсэтии.	
6-8	8.10 15.10 22.10		3	Ыал буолуу.	Ыал буолуу. Кыыс-уол анала. Кэргэн ылыы былыргы угэстэр: суорумньу, халыын, сулуу, энньэ. Унуох атастабыы.	Кийиит кыһыны курэтии. Экзокамия – хаан булкуһуутун бобуу.	
9	29.10		1	Хонтуруолунай улэ	Сахалыыдьизэ кэргэн Ыалбуолуу.		
Ичиэспэр. Саха итэбэлэ, сир-туом, угэстэр							
10	12.11		1	Кэргэн ылар саас ыал буолуу сирэ туома.	Ыйыттарыы коруу кэргэн кэпсэтии кутуоттээбин Бэргэнэлэнии суктуу.	н/п видеопокан «Орто дойду»	
11	19.11		1	Уруу.	Уол кийиит танаа, кутуот кэһиитэ. Тустаах тунур тустаах ходоһой	Уруу сирэ-туома: сизэл баайар уот уксар(уот сардах). Хары хапсыһыыта, уот	

					(тустаахтар, тунурэттэр, ходо5ойдор). Ийэ буолааччы (сиэтээччи) Уруу сизэрэ-туома Кийиит сэргэтэ. Уруу алгыстара.	оттуу хааһах хостооһуна.	
12	26.11		1	О5о торооһунэ.	Торуох кордоһор угэстэр: Айыһыт тардар. Оруктаах мас, Хотой Айыһыттан кордоһуу. Ыарахан дьахтар тутуһар сизэрэ.	н/п видеопокaз «Орто дойду» О5о торооһунэ.	
13	3.12		1	О5о торооһунун сизэрэ-туома.	О5о торооһунун сизэрэ-туома. Айыһыкка тэһин тутуу. О5о малааһына. Айыһыт аһа. Айыһыты атаары. О5ону уйа5а угуу.	н/п видеопокaз «Орто дойду» Айыһыты атаары..	
14	10.12		1	О5ону сахалы иитии угэстэр.	Улэ5э сыһыары, идэ5э уьуйуу, ой-санаа угуу. Киһи аналын, олох суолтатын ойдотуу. О5ону иитии сурун ньымалара.	Сахалы оонньуулардар. Эти хааны эрчийи. Бэйэ холобура харыстааьын уо.д.а.	
15	17.12		1	Олбуту комуу сизэрэ-туома.	Олуу тордо, быата, суола, сирэ (ол дойду) диэн ойдобуллэр. Олбуту тihэх, суолугар атаары тэрийи. Киибэс. Өһүк (олунньук) танас. Олбуттээхтэр (кирдээх дьон) тутуһар сизэрдэрэ, бобуулар. Олбуту комуу сизэрэ-туома. Кыра о5ону, уонна сааьын сиппит дьону, остоох сааьын сиппит кырдьаабы колонуу, ойуун кырыылаах: комуу.	н/п Бравина Р.И. «Олох уонна олуу». Хоолдьуга. Арчы. Кулуттаах, аттаах комуу. Дьааһык кизьэ кут араары.	
16	24.12		1	Хонтуруолунай улэ	Олбуту комуу сизэрэ-туома.		

Шчиэппэр.						
Саха итэ5элэ, сирэ-туом, угэстэр.						
17	14.01		1	Олбуту комуу сирэ-туома.	Олбуту кэриэстээбин. Уору туктуйэ5э хаайыы.»	Кэритии.
18	21.01		1	Сахалыы унуох тутуу.	Сахалыы унуох тутуу. ийэ мас, тас мас (тэбиэх), иин, унуох эргиирэ	Аранастааһын уматыы сиргэ кистээһин
19	28.01		1	А5а-ийэ ууһа	А5а-ийэ ууһа. А5а-ийэ ууьун аал-луук маьын оноруу.	п/у Тылдыт оностуу.
20	4.02		1	Хатылааһын	А5а-ийэ ууһа	«Торду ууһу умнуу-кубарыйан хаалар сибэккигэ кубулуйуу» (диспут)
Саха сиригэр уорэх –били тарбаныыта.						
21	11.02		1	Саха интеллигенцията.	Саха сиригэр уорэх-били тарбаныыта. Саха интеллигенцията. Бастакы колуонэ уорэхтээхтэрэ. В.В.Никифоров, Г.В.Ксенофонов, П.В.Ксенофонов, А.А.Широких, А.Е.Кулаковская, А.И.Софронов, К.О.Гаврилов, В.Н.Леонтьев, Р.И.Оросин, П.И.Оросин, Е.Н.Донской (1-2), Г.В.Байшев – Алтан Сарын, А.Ф.Бояров, И.Е.Слепцов – Арбита, А.А.Иванов – Кундэ уо.д.а.	Айар улэлэрэ. Дьылбалара.
Саха сиригэр уорэх били тарбаныыта.						
22	18.02		1	Саха оскуолата.	Сев/оскуола сайдыыта. Бастакы кэмэ. 1-2 суьуох оскуола. Предметтэри сахалыы уорэтии (коренизация).	С.А.Новгородов алфавита. Учебниктары тылбаастааьын.

					Ликбез-улахан дьону уорэтии.		
23	25.02		1	Сэрии кэнниттэн уопсай орто уорэхтээһиннэ кирири.	Сэрии кэнниттэн уопсай орто уорэхтээһиннэ кирири. Предметтэри нууччалыы уорэтиигэ коьуу 1963. Норуокка биллибит учууталлар Н.В.Егоров, соц.улэ геройа Г.Е.Бессонов, народнай учуутал М.А.Алексеев уо.д.а.	п/у Оройуон нэһилиэк кырдыаҕас учууталлара. (иһитиннэри бэлэмнээһин)	
24	4.11		2	Анал уорэх тэрилтэлэрэ.	Анал уорэх тэрилтэлэрэ. Уорэнии усулуобуйалара. Саха сиригэр урдук уорэх сайдыыта. 1934 с. пед.институт 1957 университет, 1990 тыа хаьаайыстыбатын института. Саха сиригэр научнай тэрилтэлэрэ.	Педагог, медиц., худож. Училище ОПТУ-лар....., колледж. Аныгы идэлэр .проф-ориент. Улэ.	
25	11.03		1	Саха интеллигенцията	Саха бодон ученайдара С.И.Боло, Г.УЭргис, Л.Н.Харитонов, Г.П.Башарин, А.Е.Мординов уо.д.а.	н/п онноох хаартыскалар	
26	18.03		1	хонтуроолунай улэ	.		
4чиэппэр. Хотугу омуктар революция кэннинээби олохторо.							
27-28	8.04 15.04		2	Сырдык сабахтар.	Революция бастакы сылларыгар тахсыбыт культурнай уларыыылар. Хотугу дойду комитет. Р.И.Шадрин олоҕо уонна улэтэ. Учениктары эбээннии тылбаастаан уорэтии.	Учениктары эбээннии тылбаастаан уорэтии суолтата	
29-	22.04		2	Уһук хотугу	Боһулуоктээһин, бодонсутуу	«А5ыйах ахсааннаах» омука кубулуйуу	

30	29.04			дойдуну «Оро тарды».	содуллара. Национальной оройуоннары эһии, «кэскилэ суох» сэлиэнньэлэр. Репресия сыллара. Хотугу надбавка. Кэлин нэһилиэнньэ элбээһинэ. Нууччатымсыйыы охсуута. Торут идэттэн тэйии, торообут тылы умнуу. «А5ыйах ахсааннаах» омукка кубулуйуу тыйыс дьылбата.	тыйыс дьылбата.	
31	6.06		1	Н.СТарабукин – эбээн литератураны торуттээчи	Н.СТарабукин – эбээн литератураны торуттээчи. Автор уоскээбит эйгэтэ. Хаайыы курээһин, тонон олуу.	Поэт тус бэйэтин олобо.	
32	13.05		1	Тэки Одулок	Тэки Одулок «Нэ крайнем севере» Юкагир булчуттарын олобо. Репресия.	Тэки Одулок тус бэйэтин олобо.	
33	20.05		1	Хатылааһын	Хотугу омуктар революция кэннинээ5и олохторо	Видеопокaз. Табаһыттар куннэрэ.	
34	27.05		1	Түмүк таһаарыы. Хонтуруолунай улэ	10 кылааска барбыты хатылааһын. Тумук таһаарыы	Оскуола историятыгар альбом онорууга комо.	